

§ 579 obč. zák. jest předpisem formálním, jež dlužno vykládati přesně, to tím více, že tomu nasvědčuje nejen doslovné znění zákona, nýbrž i nutnost, by již z této zevní náležitosti bylo zjevno, že dodrženo bylo, čeho zákon vyžaduje k platnosti takové závěti, jež státi se má před třemi dožádanými svědky, kteří totiž byli s vůlí zůstavitelovou a vědomě jako svědci přítomní. Ze zprávy komise ke III. dílčí novele § 55 nemůže rekursní soud ničeho pro své stanovisko vyzískati, poněvadž týká se toliko formy doložky svědecké a stačí nyní jakýkoliv dodatek, poukazující však na tuto vlastnost svědkovu. Každý svědek musí tedy k svému podpisu připojiti dodatek vyznačující jeho vlastnost jako svědka poslední vůle neb aspoň znaménko odkazující ke stejnému dodatku jiného svědka, rozhodně však nestačí, podepsali-li se svědci posledního pořízení pod společný nadpis o doložce svědecké a podepsal-li se jen některý ze svědků na poslední vůli bez předepsané doložky. Nešetřil-li zůstavitel některé náležitosti, podepsané k platnosti posledního pořízení, jež není zůstavena výslovně pouhé opatrnosti, jest poslední vůle neplatná (§ 601 obč. zák.). Odporují-li si však dědické přihlášky ze závěti mezi sebou, musí na pořad práva odkázán býti ten z dědiců, kterýž by musil dříve zbaviti silnější důvod dědického práva svého odpůrce, aby mohl zjednatí platnost svému právu dědickému (§ 126 nesp. říz.). Pozůstalý vdovec přihlásil se k pozůstalosti ze vzájemné závěti, zřízené ve formě notářského spisu, tedy v náležité formě (§ 1248 obč. zák.), pozůstalý synovec František N. však ze závěti sice novější, ale takové, jež ku své platnosti postrádá podstatné formální náležitosti a proto bylo mu přiděleno úlohu žalobce (srov. rozh. nejv. soudu č. 834, 1110, 1287, 1466, 1672, 4381 sb. n. s.).

Čís. 6215.

Nastupují-li v případě §u 726 obč. zák. místo dědice ze závěti, dědicové ze zákona, mohou býti jimi v pozůstalosti po katolickém světském duchovním, jenž byl trvale ustanoven v obročí, jen podmínky uvedené v příslušných předpisech politických, nikoliv pouze zákonní dědicové z příbuzenstva sama.

(Rozh. ze dne 24. srpna 1926, R I 584/26.)

Projednávaje pozůstalost po děkanu V. vydal p o z ů s t a l o s t n í s o u d mezitímní rozhodnutí, že k dědictví po zůstaviteli, zanechavšímu závěť, jsou povoláni, ježto dědic ze závěti (spolek B.) nechce přijmouti dědictví, dědicové ze zákona a to čtyři sourozenci zůstaviteli každý ku čtvrtině pozůstalosti. D ů v o d y: Nesporno jest, že jest použití ustanovení §u 726 obč. zák., ježto povolaný dědic (spolek B.) dědictví nepřijal. § 726 zní: »Das Erbrecht fällt auf die gesetzlichen Erben«, t. j. dle zákona oprávnění dědicové nastupují na místo spolku. »Diese sind aber verpflichtet, die übrigen Verfügungen des Erblassers zu befolgen« jak § 726 dále stanoví. Tímto ustanovením se zachovává opatření závětní (silnější titul dědický) jinými slovy, nenastupuje »postoupnost bezzávětní« 13 hlavy, nýbrž povolávají se dědici ze zákona, aby

»ostatní opatření« zůstavitelova splnili, an by jinak, kdyby oni nevyhověli, »odkazovníci byli poměrně za dědice považováni«. Tento výklad odpovídá úplně duchu zákona, který vždy hledí k tomu, by závětní opatření dle možnosti se zachovalo v platnosti (viz §y 699, 710 obč. zák.). Rozumějí se »zákonnými dědici« pouze zákonné ku dědictví oprávnění příbuzní či ve smyslu dvorního dekretu ze dne 27. listopadu 1807, sb. z. s. č. 828, též církev a chudí? Ku rozřešení této otázky jest především zjistiti, že světští duchovní ve své schopnosti k poslednímu pořízení nejsou zákonem omezeni a že není ustanovení, předpisujících, by světští duchovní část svého jmění zůstavili církvi aneb chudým. Z toho vyplývá, že ustanovení zmíněného dekretu 1. jest vykládati jako vyjimečná ustanovení přesně (omezeně) a 2. že tato pouze mají účel, aby domnělá vůle zůstavitelova byla nahrazena, když zemřel bez posledního pořízení. Ku 1. Dvorní dekret mluví stále o »posloupnosti bezzávětné«, jeho použití jest tudíž vyloučeno, když jest poslední pořízení, pokud jen díl tohoto jest v platnosti a dle zákonných ustanovení musí býti splněn. To platí v tomto případě ohledně příkazů, které zůstavitel nařídil a které, jak shora uvedeno, též musí býti vyplněny. Ku 2. Ustanovení dvorního dekretu vztahují se na celé dědictví po světském duchovním, jinými slovy: nároky církve a chudých na třetí díl pozůstalosti mohou se jen tenkrát uplatňovati, když též i příbuzným se dostává jedné úplně třetiny, což zase jen při »posloupnosti bezzávětné« přichází. Kdyby byl správným názor finanční prokuratury, nastal by v tomto případě nerozlučitelný odpor, že zbožné odkazy s církevní třetinou a třetinou chudých činily by více než dvě třetiny celé pozůstalosti, což by odporovalo ustanovením dvorního dekretu, který nároky církve a chudých při posloupnosti bezzávětné po světském duchovním a sice každý z nich omezuje na třetinu celé pozůstalosti a stanoví nepřekročitelně. R e k u r s n í s o u d napadené usnesení potvrdil, poukávav k jeho důvodům.

N e j v y š š í s o u d změnil usnesení obou nižších soudů a vyslovil, že k pozůstalosti jsou povoláni zákonní dědicové zůstavitelovi dle zvláštní zákonné posloupnosti ve smyslu dvorského dekretu ze dne 27. listopadu 1807, čís. 828 sb. z. s.

D ů v o d y:

Rekursní soud osvojil si názor pozůstalostního soudu, nepříčiniv vlastních úvah. Dlužno tedy zabývati se jen důvody usnesení prvního soudu, s nimiž však nelze souhlasiti. Závěť v ustanovení dědice pozbývá účinnosti, pak-li povolaný dědic odpadne, buď že dědictví nemůže nastoupiti nebo nechce. Tu pak připadá dědické právo osobám, povolaným za dědice dle zákona, kteří však musí splniti ostatní nařízení zůstavitelova (§ 726 obč. zák.). Pravidla o zákonné posloupnosti jsou obsažena ve 13. hlavě obč. zák., předpoklady, za kterých nastává zákonná posloupnost, jsou pak uvedeny v §§ 727—728 obč. zák. Případy, ve kterých jest zákonný dědic povolán, jsou buď, že zůstavitel nezanechal vůbec posledního pořízení, buď že nepořídil platně neb také že nepořídil účinné, protože povolání dědici nemohou nebo nechtějí dědictví nastoupiti. Jest tedy posloupností ze zákona každý případ, kdy zákon

povolává dědice, kdy pozůstalé jmění se dědí bez závěti a ne pouze tehdy, když zůstavitel zemřel bez posledního pořízení. Dle zákonných norem přicházejí tedy nejen případy zákonné posloupnosti, jež »odpovídají domnělé vůli« zůstavitelově, nýbrž i takové, jež nastupují přímo proti jeho prohlášené vůli. V §u 727 obč. zák. jest tedy též povolání zákonných dědiců dle §u 726 obč. zák. výslovně uvedeno jako jeden z několika jiných případů, kdy k pozůstalosti jsou dědici ze zákona zváni, netvoří tedy případ §u 726 obč. zák. zvláštní úchytky a stanoví pouze, že místo dědice ze závěti, nechce-li neb nemůže-li pozůstalost přijati, nastupují zákonní dědicové. Kteří to jsou v konkrétním případě, ustanovují, jak již uvedeno, předpisy o zákonné posloupnosti. Tyto předpisy obsahují však všeobecnou (pravidelnou a zvláštní (úchylnou) posloupnost ze zákona. Onen způsob jest upraven v 13. hlavě obč. zák., tento v §u 761 obč. zák., kamž patří též posloupnost v pozůstalosti duchovních osob, upravená zvláštními zákony politickými. Zákonnými dědici po duchovním nejsou však osoby, povolané jinak k pozůstalosti dle pravidel o všeobecné zákonné posloupnosti a nemohou proto tyto osoby nastoupiti v pozůstalost ani v případě §u 726 obč. zák. Dle dv. dekr. ze dne 27. listopadu 1807, čís. 828 sb. z. s. rozdělí se pozůstalost po katolickém světském duchovním, jenž byl trvale v beneficiu ustanoven, na tři díly, z nichž po jednom připadá kostelu, chudým a příbuzenstvu. Příbuzenstvo pak nastupuje v tuto třetinu dle všeobecných pravidel o posloupnosti ze zákona. Tato úchytky jest stanovena na úkor příbuzenstva zůstavitelova z důvodu, že příbuzní mají jen to obdržeti po zůstaviteli z jeho jmění, co jest světského původu, kdežto církev požaduje, co z důchodu obročí vzešlo, a nařízeným rozdělením se má jen od pomoci nesnáším podrobného roztržidění pozůstalého majetku co do jeho původu. Nastupují-li v případě §u 726 obč. zák. místo závětního dědice zákonní dědicové, mohou jimi býti v pozůstalosti po takovém duchovním jen podměty uvedené ve zmíněných předpisech politických, nikoli pouze zákonní dědici z příbuzenstva sama. Správně uvádí pozůstalostní soud, že tento předpis jako norma výmínečná musí se vykládati přesně, hned však jej vykládá nesprávně, vylučuje jeho platnost pro případ §u 726 obč. zák., ač i ten jest uveden mezi ostatními případy všeobecné zákonné posloupnosti, od kteréž politické předpisy pro pozůstalost po katolických duchovních činí úchytky, stanovíce zvláštní způsob zákonné posloupnosti. Výmínečný předpis nesmí tedy z platnosti vyloučen býti ve výmínečném případě, pro kterýž právě byl vydán. Nečiní tedy pozůstalostní soud správně, rozlišuje mezi případem §u 726 obč. zák. a ostatními případy zákonné posloupnosti dle 13 hlavy obč. zákona. Úchytky stanovené řečenými politickými předpisy platí pro každý případ posloupnosti ze zákona a nikoli pouze pro ty případy, kdy zůstavitel zemřel bez poslední vůle, tudíž také v případě dle §u 726 obč. zák., jenž sám rovněž nezná zvláštního rozlišování. Zákonná posloupnost neobsahuje toliko případy, jež, jak se pozůstalostní soud domnívá, mají pouze za účel, by nahradily »domnělou vůli« zůstavitelovu, nýbrž nastupuje dle zákonných předpisů začasť i v případech proti prohlášené vůli zůstavitelově, jako na př., když zanechal poslední vůli, jež není platně zřízena nebo když později v ustanovení dědice pozbude plat-

nosti (§ 778 obč. zák.), nebo když, jako v projednávaném případě, jmenovaný dědic nenastoupí (§ 726 obč. zák.). Proto nemá významu, snaží-li se pozůstalostní soud odůvodniti, že jen tehdy by projednání pozůstalosti dle dv. dekretu ze dne 27. listopadu 1807, čís. 828 sb. z. s. odpovídalo vůli zůstavitelově, kdyby byl zemřel bez závěti. Zůstavitel byl zajisté k poslednímu pořízování úplně způsobilým a když přes to své příbuzné neustanovil v závěti za dědice, nemůže se tvrditi, že, odpadl-li jiný dědic, jehož v závěti povolal, jsou dle předpokládané vůle zůstavitelovy jen jeho příbuzní povoláni k tomu, aby ostatní opatření zůstavitelova v jeho poslední vůli splnili. Ostatní nařízení zůstavitelovy závěti mohou a musí splniti též podmínky, kteří jsou v tomto případě k pozůstalosti povoláni dle zvláštní zákonné posloupnosti a nevadí, že snad i způsob, jakým pozůstalosti nabývají, liší se od pravidelných způsobů nabytí dědictví, nebo že snad budou plniti též odkazy sami sobě. Právo na takové odkazy mají, protože jest jimi zároveň zákonem přímo uloženo za povinnost, by ostatní vůli zůstavitelovu splnili, tedy také sobě samým přední odkazy (§ 648 obč. zák.). Jistě nebude se nikdo nad tím pozastavovati, kdyby odkazovníci, nastupující dle §u 726 obč. zák. v dědictví i po odpadnutí zákonných dědiců, měli sami sobě odnésti odkazy, nařízené v poslední vůli zůstavitelově. Dovolací stížnost byla shledána odůvodněnou a proto bylo dle §u 16 pat. o nesp. řízení pro zřejmou nezákonnost změnění usnesení nižších soudů a rozhodnutí tak, jak shora uvedeno. Komu má právem přírůsteku připadnouti uvolněná třetina pro chudé, o tom jest teprv rozhodnutí prvnímu soudu.

Čís. 6216.

K účinnosti rozsudku pro uznání již prohlášením jeho v přítomnosti obou stran se vyhledává, by aspoň výrok rozsudkový byl úplně prohlášen. Není-li tomu tak, jmenovitě neobsahuje-li výroku o útratách sporu, nastává jeho účinnost teprve doručením rozsudku.

(Rozh. ze dne 24. srpna 1926, R I 685/26.)

Při prohlášení rozsudku pro uznání zažalované pohledávky žalovaným uložil s o u d p r v é s t o l i c e žalobci, by zaplatil zažalované útraty, jichž určení si vyhradil. Rozsudek, přiznávající žalobci zažalovanou pohledávku a žalovanému útraty, byl žalovanému doručen dne 5. května 1926. Dne 10. května 1926 podal žalobce exekuční návrh ku vydobytí zažalované pohledávky. Dne 11. května 1926 s o u d p r v é s t o l i c e exekuci povolil. Dne 15. května 1926 žalovaný zaplatil pohledávku, sraziv si prisouzené útraty. R e k u r s n í s o u d exekuční návrh zamítl.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Rekursní soud odůvodnil své rozhodnutí tím, že v tomto případě nemá místa předpis §u 416 třetí odstavec c. ř. s., protože žalovaná strana sice uznala žalobní nárok, avšak nebylo rozsudkem uznáno dle žalobní žádosti. Naproti tomu domnívá se stěžovatel, že v §u 416 třetí odstavec c. ř. s. nečiní se rozdíl mezi rozsudky, kteréž vyhovují úplně žalobě, a rozsudky, jež vyhovují žalobní prosbě jen částečně, takže i při